

DR. MUZSAY ANDRÁS

Babesiosis – Egy kullancs által terjesztett veszélyes kutyabetegség

Tavaszi közeledtével, amint a fagy szorítása enyhül, újjáéled a természet. A jól ismert és kedvelt állat- és növényfajok mellett ismét aktívá válnak a szintén jól ismert, ám kevésbé kedvelt állatok. Az enyhülés és az egyre erősebb napsugár előcsalogatja a vérszívó élősködőket is, amelyek tavasszal újra kezdik a télen befagyasztott kellemetlen tevékenységüket. Ezek a paraziták nemcsak vérszívással károsítják áldozataikat, hanem számos betegséget is terjesztenek. Ebben a cikkben szeretnénk felhívni a figyelmet egy, a *kullancsok által terjesztett betegség, a kutyák babesiosisának veszélyességére*. A kutyák babesiosisa világszerte előforduló betegség, leggyakrabban trópusi és szubtrópusi területeken észlelik. Magyarországon korábban főleg *Somogy, Zala* és *Baranya* megye számított fertőzöttnek, napjainkban azonban számolni kell felbukkanásával hazánk bármely pontján.

Régebben is *elsősorban a vadászkutyák*, ezenkívül a fővárosi és a Balaton mellett nyaraló ebek voltak veszélyeztetettek. Ma már – lakóhelyre és foglalkozásra való tekintet nélkül – bármely négylábú kedvencünk áldozat lehet. A betegség nagyarányú terjedésének oka a fertőzött kullancsok széthurcolása.

A kutyák babesiosisának kórokozója hazánkban a *Babesia canis* nevezetű egyszerű élősködő. A parazitát a kullancsok terjesztik vérszívás útján. Ennek menete a következő: A kifejlett nőstény kullancs (imágó) vért szív a babesiosisos fertőzött kutyából, majd „hízottan” a talajra hullik, ahol petéket rak. A petékből lárvák kelnek ki, majd átalakulnak az ún. nympa alakká, ezekből lesz a később kifejlett kullancs, az imágó. Az egyesült babesiák a kullancs imágójában, a petékben és a nympákban egyaránt fejlődnek és szaporodnak. A nympa alak már fertőzőképes babesiákat hordoz a nyálmirigyekben, azonban a legtöbb megbetegedésért az imágó által közvetített babesiák a felelősek.

Kullancsokkal való találkozásra elsősorban a dús aljnövényzetű, erdős-bokros területeken lehet számítani. A vérszívó paraziták a bokrok, illetve az aljnövényzet leveleinek fonákján rejtőzve várnak áldozataik felbukkanására. Észrevétlenül kapaszaknak fel a kutyák szőretén és az első néhány órát „tájékozódási sétával” töltik, azaz a gyanútlan eb bőrén vándorolva keresgélnek a vérszívásra legalkalmasabb pontokat. A legkedvezőbb helyet megtalálva következik a befúródás. A kullancs speciális, erős szájszerzővel átfúrja áldozata bőrért, közben helyileg ható, érzéstelenítő hatású anyagot juttat a bőrébe, így a kutya (adott esetben ember) nem érzékelis a „lékeléssel” járó fájdalmat. A befúródó élősködő tehát továbbra is észrevétlenül marad. Az esetek többségében zavartalanul töltik azt az időszakot, amíg olyan méretre híznak, hogy ez az eb gazdájának is feltűnik. Hosszúszőrű és/vagy pigmentált bőrű kutyákon különösen nehéz a még „karcsú” kullancsok felkutatása. A babesiával fertőzött kullancsok – mire lelepleződnek – már beoltották az áldozatba a kórokozókat. A vérszívó élősködők jelentős része tevékenységének teljes időtartama alatt észrevétlenül marad, korábbi jelenlétükre esetenként éppen a babesiosis hívja fel a figyelmet.

A babesiák a vérben élősködő paraziták, a vörös vértestek pusztulását és széthullását okozzák, ennek következményeként súlyos, gyakran halálos kimenetelű betegség alakul ki.

A betegség kifejlődése a következőképpen jellemezhető. A fertőzött kullancs vérszívása után a lappangási idő általában mintegy 10 nap – 3 hét. A babesiák a vörösvértestekbe hatolnak be, ott osztódással szaporodnak, szétrombolják a vörösvérsejteket, majd újakat támadnak meg és a folyamat ismétlődik. A vörös vértestek tömeges pusztulása súlyos vérfogyottságot okoz. A szétesett vörös

vérszövetből kiszabadul és a keringési rendszerbe jut a hemoglobin, a vér természetes színét adó festékszínanyag. A hemoglobin-áradat a szervezet érzékeny, finom szűrőrendszerén, a vesékben akad fenn és azt súlyosan károsítja hevnyeseifejűlázhoz vezet. A tönkretett vesék nem képesek ellátni egyik legfontosabb feladatukat, a szervezet számára mérgező anyagok kiválasztását a vizeletbe. Ennek a súlyos működéskiesésnek – amelynek során a mérgeanyagok felszaporodnak a vérben – veseelégtelenség a neve.

A betegség tünetei a körlefolás súlyossága szerint (heveny, félheveny, idült) alakulnak. Ritka esetekben az egyéb parazitózisokkal terhelt és/vagy fertőző betegségben szenvedő ebek rendkívül heveny lefolyás mellett, légzés- és keringési elégtelenség, valamint véréralvadási zavarok tünetei kíséretében hullanak el. A heveny kórforma gyakori, ennek során gyengeség, elesettség, láz (42°C-ig), sápadt nyálkahártyák a bevezető tünetek. Jellegzetes a vizelet kávébarna (nem vörös) színe. A folyamat előrehaladtával jelentkezőnek a veseelégtelenség tünetei is, ezen kívül sárgaság, máj- és lépmelegnagyobbodás. A heveny körlefolás során esetenként a vörösvérsejt-szétesés, lázas szakaszban azonban inkább a később kialakuló, súlyos veseelégtelenség miatt pusztulnak el a kutyák. Az idült kórformára láz, vértógyottság, levertség, kondíciórómlás, sárgaság, májműködési elégtelenség a jellemzők.

Babesiosisban megbetegedett kutyánk gyógyulási esélye elsősorban az időben megkezdett terápián múlik. Minden lelkiismeretes tulajdonos észleli, ha négylábú kedvencére lázas, és a látható nyálkahártyái (pl. kötőhártya, szájnálkahártya) sápadttá váltak. Ilyen esetben, illetve ha az ebek kávébarna vizeletet ürítenek, haladéktalanul állatorvoshoz kell fordulni. Napjainkban olyan gyógyszerek állnak rendelkezésre, amelyekkel a babesiák hatékonyan és gyorsan elpusztíthatók (pl. *Oxipiridine injekció, RHONE MÉREUX*), így a betegség a kezdeti szakaszában jól gyógykezelhető. Elhanyagolt, későn felismert esetekben azonban a romló veseműködés következtében, a vérben felhalmozódó mérgeanyagok szintjének emelkedésével egyenes arányban csökkennek a túlélési esélyek.

Összefoglalva: a kellő időben megkezdett gyógyszeres terápia szövődménymentes gyógyulást eredményez, a késlekedés azonban gyakran végzetes következményekkel jár. A legegyszerűbb és legbiztosabb lehetőség, ha négylábú társainkat a kullancscsípéstől védjük meg. Amennyiben a fertőzött kullancs nem szív vért, a betegség beoltására sincs lehetősége, így gyökerestül irtjuk ki ezt a problémát.

Ezt a célt a legegyszerűbben és leghatékonyabban a **FRONTLINE Spray (RHONE MÉREUX)** segítségével lehet elérni, amely nemcsak riasztja, hanem valóban el is pusztítja a kullancsokat és bolhákat. A **FRONTLINE Spray** hatóanyaga a fipronil a bolhák, kullancsok számára egy rendkívül specifikusan ható, súlyos idegméreg, amely ugyanakkor a kutya, illetve gazdája számára semmiféle veszélyt, kockázatot nem jelent. Egy kezelés 1 hónapig biztosít kullancsmentességet, s egyben több, mint 2 hónap védettséget jelent a bolhákkal szemben is. A **FRONTLINE Spray**-vel kezelt kutyák bőrén és szőre között mozgó parazitákat gyorsan elpusztulnak, a már említett „tájékozódási séta” utolsó útjukká válik. Fontos tudni, hogy valamennyi kullancs még azelőtt bevégzi, mielőtt vért szívna, így a fertőzés lehetősége megszűnik, biztonságban tudhatjuk a babesiosisistól négylábú barátainkat.

Ne bécsezzük le a kullancsokat apró méretük miatt, végzetes betegség hordozói lehetnek.

Szakmai rendezvény a SEFAG Rt. területén!

Beszéljünk őszintén a minőségi vadkarról!

(Szakmai konferencia a kardosfai vadászházban)

Az elmúlt évek talán legjelentősebb – sokszor parázs hangulatú – szakmai vitái az erdei vadkár, vadlétszám, vagyis az „erdő-vad” kapcsolatáról zajlottak. A mai rendelkezések az elpusztuló fácskáik, csemetek arányában lehetővé teszik ugyan a mennyiségi kár objektív számbavételét, de sajnos ezzel szemben a minőségi kárra (elsősorban a hántáskár) vonatkozóan semmiféle felvételi, kártérítési kötelezettség nincs előírva!

E problémákör adta annak a helyszíni bejárással egybekötött szakmai konferenciának a témáját, amelyet a Somogyi EFAG Rt. és az Erdészeti és Faipari Egyetem Fanyag- és Ismerettani Tanszék szerveztek a Zselici Erdészet kardosfai vadászházában. E megbeszélés konkrét apropóját egy hároméves kutatási program lezárása jelentette.

A bevezető előadást tartó dr. Molnár Sándor tanszékvezető egyetemi tanár elmondta, hogy „A csülkősvad okozta károsodás és annak hatása a faanyag minőségére” c. kutatási témában az EFE Faanyag- és Ismerettani, Vadgazdálkodási és Erdővédelmi Tanszékei együttes kutatást folytattak az FM Vadgazdálkodási és Erdészeti Alapjainak támogatásával. A terepi munkához szükséges segítséget a Somogyi EFAG (Zselici) és a Kisalföldi EFAG (Jánossomorjai Erdészet) biztosították. E kutatómunka fontosabb tapasztalatait, eredményeit a következők szerint foglalhatjuk össze:

A csülkősvad (elsősorban a gímszarvas) okozta károsodás Európában rendkívül ritka, különösen a lucfenyvesekben. Feltehetően ezzel is összefüggésben állt egyes országokban a szarvasállomány létszámának drasztikus csökkentése. A hazai körülmények között e problémákör csak az 1980-as években vetődött fel élesebben. Ez két okkal magyarázható: a korábbi időszakban az erdei vadkár kérdését gyakorlatilag nem vizsgálták, a másik ok pedig az volt, hogy a lombos fajok esetében kevésbé voltak ismertek a sebzési reakciók, a mechanikai sérülés okozta fatest-eltérések.

A hároméves kutatómunka alapvető célja az volt, hogy objektíven feltárjuk a károsodásoknak a faanyag minőségére gyakorolt hatását. (Lásd EL. 1996. márciusi szám.)

E munkát a két erdészeti kiterítet mintaterületek, laboratóriumi vizsgálatok, fűrészüzemi felmérések és széles körű adatgyűjtés alapján végeztük el. Természetesen részletesen tanulmányoztuk e problémákör hazai és nemzetközi szakirodalmát is.

Az üzemi kísérletek arról győzték meg bennünket, hogy a nemes nyárak esetében az előhasználatok során a károsított törzsek általában eltávolításra kerülnek és a véghasználati faanyagban nem jelentős a belső sérülés. Az ezüstbárs-állományokból kikerülő faanyag fűrészipari feldolgozásakor már lényegesen több károsodást (60% mértékű belső korhadást) tapasztaltunk. Itt a korhasztó gombák fellelése szinte általános volt.

A hároméves megfigyelési időszakban jelentősen csökkent a hántáskár volt megfigyelhető. Ez elsősorban a szarvaslétszám jelentős csökkentésének tudható be. Mindemellett a Bőszenfa 54/B és a Kislak 8/B állományokban kijelölt mintaterületeken 90%-os, a Jánossomorja 5/a. és 6/a szürkenyár-állományokban pedig 60%-os kár volt regisztrálható. A továbbiakban fontos feladatnak tartjuk egységes hántáskár-felvételi lap alkalmazását.

Befejezésül megemlítnék, hogy kutatómunkánknak nem volt célja a hántáskár elleni védekezési módszerek kidolgozása. Tapasztalataink szerint azonban az értékes állományok esetén eredményesen alkalmazható az Avenarius cég Schällstop nevű védőszere, ennek felvitelét azonban korszerűsíteni kell. Hasonló eredmény érhető el helyi kerítések alkalmazásával is. Mindemellett szeretnénk kiemelni azt a tapasztalatot, hogy a vad táplálkozási szokásait is figyelembe vevő elegyítés és faállomány-szerkezet-szabályozás, illetve a vadlétszám kvantitatív határok közötti tartása hozhat csak megnyugtató eredményt.

A terepi bejárás során a jelenlévő 25 fő szakember a helyszínen (Bőszenfa 54/B, Kislak 8/B erdőrezervelet) is meggyőződhetett a hántáskár rendkívül veszélyességéről. Töröcsik Pál, az Avenarius cég képviselője bemutatta a „Hántásstop” nevű védőszere alkalmazását. E védőszere 6 évre garantált védelmet nyújt a „javafáknak”. Egy-egy törzs védelme (anyag és felkenési költség) kb. 100 Ft-ba kerül.

A szakmai vita megnyitójaként dr. Spingár Ferenc vadászati felügyelő kiemelte, hogy a fiatal fák védelme megfelelő kerítésekkel megoldott. A kéréghántással szemben azonban ma még tehetetlenek. A hántás következtében fellépő belső korhadások miatt több erdőrezervelet idő előtti le kellett termelni. Az ezüstbár ma a legértékesebb fajok közé tartozik, és így a gyérítéskeblől kikerülő faanyag minősége sem lényegtelen. A védekezés elsősorban a térségi szinten végrehajtott vadlétszám-szabályozással, megfelelő vadtakarmányozással és a faállományok elegyítésével megoldható.

Az Élet és Tudományban olvastuk

Világjáró teknős. Baja-Californiánál gyűrűzték meg 1994-ben azt a cserpes teknőst, amely később Japán partjainál tűnt fel. Legalább 11 000 kilométert úszott, míg átért az óceán túlsó partjára. A Rosita névre keresztelt teknős 1987-ben akadt a halászkórházba, s hét évig egy biológusnál nevelkedett. Amikor kifejtett példánnyá érett, szabadon engedték. A teknős bizonyítékkal szolgált arra, hogy a Japánban született cserpes teknősök Kaliforniába mennek, majd párosodni visszatérnek születési helyükre.

Növény az Antarktiszon. Nemcsak a legegyszerűbb moszatok képesek elviselni a kegyetlen antarktisi éghajlatot, hanem fejlettebb növények is. Japán kutatók egy, a pázsitfűfélékhez tartozó növényt találtak antarktisi kutatóállomásuk közelében a vastag jégréteg alól kibúvó sziklán. A húsz centi magas növény a februári nyárban – fagyponthoz közeli hőmérsékleten – virágzott. Nem kizárt, hogy megjelenése a Föld felmelegedésének jele.

(1996. 10. szám)

Major László erdészeti főmérnök a kutatómunkához kapcsolódóan négy korosztályban 989 ha elegyes ezüsthárs-állományt vizsgált meg. Az 1-10 éves korosztályban 1%-os, 12-20 éves korosztályban 21%-os, 21-30 éves korosztályban 61%-os, 31-40 éves korosztályban pedig 17%-os volt a kár mértéke. A 989 ha vizsgált területből 84 ha-on olyan mértékű a károsítás, hogy ezen állományokat nem célszerű tovább fenntartani.

Walterné dr. Illés Valéria egyetemi adjunktus két kérdést húzott alá:

– A hántáskár felvételét – a kutatás során kidolgozott felvételi lap alkalmazásával – kötelezően elő kell írni!

– A védekezésnél ne a kémiai védelezetek irányába menjünk, hanem a biológiai irányba (lédús takarmányok, hántófák stb.).

Csontos István vezérigazgató-helyettes (Kisalföldi EFAG) élesen kifogásolta, hogy a most született jogi szabályozás is csak a kipusztult egyedeket ismeri el kárnak! A minőségi vadkárral nem foglalkozik. Sajnálatos probléma esetükben, hogy a János-somorjai Erdészetről az erdő- és a vadgazdálkodás felügyelete külön kézen van. Így az erdő és a vad összhangja nem teremthető meg.

Vajai László FM-főosztályvezető szerint a mai problémák 20 éves múltra tekintenek vissza. A bemutatott kutatási programot is azért támogatták, mert a minőségi vadkár területén szeretnének előrelépni. Ma azonban még a hántást és egyéb minőségi károkat nem tudják jogilag is egzakt módon definiálni. Az új vadászati törvény várhatóan közeljövőben elfogadásra kerül és ez már a földtulajdonhoz köti a vadászati jogot. A végrehajtási utasításban mód lesz a minőségi kár kérdésével is foglalkozni. A jövőbeni szabályozásnál valószínűleg minimális vadlétszámot fognak meghatározni a gímszarvas esetében.

Nádas József erdőfelügyelőségi igazgató kiemelte az elegyes állományok létesítésének fontosságát. A hántáskárok és az erdőfenyőnél tapasztalt hókárok is arra utalnak, hogy az elegyetlen

„monokultúrák” rendkívül sérülékenyek. A kerítések létesítését célszerű jobban megfontolni. Ez a biztonság, de különösen a vadgazdálkodás szempontjából hátrányai is vannak.

Wisnyovszky Károly FM-osztályvezető szerint „egy rókának egy bőre van” és a lajta-hansági részeken két bőrt akarnak lehúzni... Az állami gazdasági vadászterület és az erdészet közötti viták is mutatják, hogy rendkívül fontos a gímszarvas esetében az erdő- és vadgazdálkodás egy kézben történő felügyelete. Nagy viták vannak igazgatási szinten a vadgazdálkodás rendeltetésű erdők létesítéséről. Mekkora területük legyen, milyenek legyenek a szakmai követelmények?!

Dr. Kőhalmi Tamás tanszékvezető egyetemi tanár kiemelte, hogy a kutatómunkára szándékosan választották a két legfrekvenciáltabb erdészetet, ahol hasonlóak a problémák. Ő is igen fontosnak tartja a szakszerű elegyítést és az erdő vadeltartó képességével összhangban lévő vadállomány-szabályozást. A kutatómunka tapasztalataiból kiemelte, hogy a „Villafranca” szürke nyárat és az ezüst hársat más tájakon is célszerű lenne „csalífa”-ként elegyíteni.

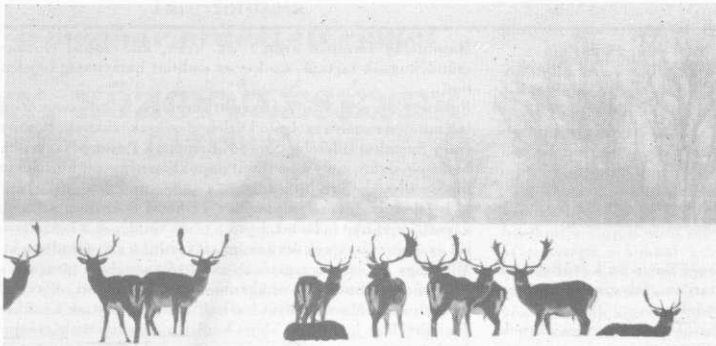
Pintér Ottó vezérigazgató-helyettes a szakmai konferencia házigazdjaként elmondta, hogy szívesen adtak a kutatómunkához segítséget. Úgy ítélte meg, hogy e szakmai területnek – a minőségi vadkár témakörének – e kutatás csak egy szűk részére tudott választ adni.

Fontos a munka további folytatása abban az irányban, hogy jobban feltárjuk a szarvashántás okait és a lehetséges védekezési módokat. Gyakorlati erdészeti szempontból fontos feladatnak ítélte meg a vadgazdálkodási követelményeket is figyelembe vevő elegyes állományok kialakítását.

Befejezésül megemlítjük, hogy az erdő- és vadgazdálkodás mai jogszabályozási helyzetében rendkívül aktuális szakmai megbeszélés hasznosan járult hozzá az egyetemi oktatás, kutatás és a gyakorlat kapcsolatainak elmélyítéséhez is.

A dámok árvíz után

Gyula térségében a Körösök magas vízállása a legnagyobb felfordulást a dámok életében hozta.

A szükségtározók feltöltése dámok százait kényszerítette megszokott tartózkodási helyeik elhagyására,

mozgásukat pedig a magas hó, illetve a hó tetején kialakult jeges réteg tovább nehezítette. Az átmeneti vadászati tilalom ugyan bizonyos mennyűvást jelenthetett számukra, de az eredeti tartózkodási helyek, illetve vándorlási útvonalak még nem állhattak helyre.

A Gyula környéki dámok migrációja a DALERD Rt. erdei, a Gyulavári VT., illetve a román határszéli területek között jól megfigyelhető, melynek külön érdekessége, hogy barcogáskor viszont leginkább a DALERD Rt. erdeit részesítik előnyben.

Szöveg és fotó:
dr. Czerny Károly